DOMSTOLENS DOM
av den 30 januari 1974*

I mål 158/73

har Verwaltungsgericht Frankfurt am Main till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EEG-fördraget i det mål som pågår vid den nationella domstolen mellan

E. Kampffmeyer, Hamburg

och

Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel, Frankfurt am Main.

Begäran avser tolkningen av kommissionens förordning nr 1373/70 av den 10 juli 1970 om gemensamma tillämpningsföreskrifter för import- och exportlicenser samt förutfastställelselicenser för jordbrukprodukter som omfattas av ett enhetligt prissystem (EGT nr 158 av den 20 juli 1970, s. 1).

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden R. Lecourt, avdelningsordföranden M. Sørensen samt domarna R. Monaco, J, Mertens de Wilmars, P. Pescatore, H, Kutscher och C. Ó Dálaigh (referent),

generaladvokat: J. P. Warner,
justitiesekreterare: A. Van Houtte,

meddelar följande

dom

DOMSKÄL

1 Genom beslut av den 27 juni 1973, som inkom till domstolen den 7 augusti

* Rättegångsspråk: tyska.

1973, har Verwaltungsgericht i Frankfurt am Main enligt artikel 177 i EEG-fördraget till domstolen ställt flera frågor om tolkningen av kommissionens förordning nr 1373/70 av den 10 juli 1970 om gemensamma tillämpningsföreskrifter för import- och exportlicenser samt förutfastställelselicenser för jordbrukprodukter som omfattas av ett enhetligt prissystem (EGT nr 158 av den 20 juli 1970, s. 1).

Tvisten vid den nationella domstolen gäller en talan mot det besked varigenom motparten i det målet förklarat en säkerhet förverkad med ett belopp som motsvarar den kvantitet kli som inte importerats av sökanden i samma mål. Beskedet motiverades med att förlusten av en importlicens som sänts med icke rekommenderat brev inte utgör ett fall av force majeure, utan att det är licensinnehavaren som skall stå risken för denna förlust.

2 I rådets förordning nr 120/67 av den 13 juni 1967 (EGT nr 117 av den 19 juni 1967, s. 2269), som är den grundläggande förordningen om den gemensamma organisationen av marknaden för spannmål, sägs i trettonde stycket i ingressen, beaktandemeningen oräknad: "De behöriga myndigheterna måste ha en sådan ställning att de ständigt kan följa handelsrörelserna för att kunna bedöma utvecklingen på marknaden och för att kunna vidta de åtgärder som enligt denna förordning är nödvändiga."

I artikel 12 i samma förordning föreskrivs: "Vid import till gemenskapen eller export därifrån ... skall det fordras en import- eller exportlicens ... Utfärdandet av en sådan licens skall ske på villkor att en säkerhet ställs som garanti för att importen eller exporten kommer att genomföras under licensens giltighetstid. Säkerheten skall helt eller delvis förverkas om transaktionen inte genomförs, eller bara delvis genomförs under perioden i fråga."

Den första frågan

3 Den första frågan går ut på om artikel 2.1 första meningen i förbindelse med artikel 15.4 i kommissionens förordning (EEG) nr 1373/70 skall tolkas så, att förlusten av en importlicens inte bara medför att rätten att importera förverkas utan också att skyldigheten att göra det bortfaller, med påföljd att säkerheten skall frisläppas, eller om man skall anse att rätten att importera försvinner om importlicensen förloras, men att skyldigheten att importera kvarstår och att säkerheten följaktligen skall vara förverkad.

4 I artikel 2.1 i tillämpningsförordning nr 1373/70 slås fast att "importlicensen ... berättigar och förpliktar ... till att med denna licens inom licensens giltighetstid importera den angivna mängden av den angivna produkten ...".

I artikel 15.2 fastställs att "för frisläppande av säkerheten krävs att det styrks att tullformaliteterna fullgjorts när det gäller importen ifråga".

Punkt 4 i samma artikel förutser att "vid förlust av licens eller dellicens kan de organ som ställt ut säkerheten undantagsvis utfärda en dubblett av dessa dokument till den berörde ... , [som dock inte] berättigar till import ...".

Enligt artikel 16.2 första stycket "förverkas säkerheten om skyldigheten att importera eller exportera inte fullgjorts".

Artikel 18.1 föreskriver emellertid att "när import eller export inte kan verkställas under licensens giltighetstid på grund av force majeure, skall den medlemsstat som utfärdat licensen på innehavarens begäran besluta, antingen att skyldigheten att importera eller exportera upphävs, varvid säkerheten frisläpps, eller att licensens giltighetstid förlängs på den tid som behövs med hänsyn till de åberopade omständigheterna .."

5 Av dessa bestämmelser framgår att systemet med säkerheter skall garantera att den import och export för vilka man ansökt om licenser genomförs, så att såväl gemenskapen som medlemsstaterna kan få en ingående kännedom om planerade transaktioner.

Med hänsyn till medlemsstaternas skyldighet enligt artikel 12 i grundförordningen 120/67 att utfärda import- eller exportlicenser till alla berörda skulle en prognos vara meningslös om licenserna inte medförde skyldighet för innehavarna att handla i enlighet med dem.

Det system som införts enligt principerna i grundförordning nr 120/67 genom tillämpningsförordning 1373/70 skall lösa företagarna från deras förpliktelse endast då import eller export inte kunnat ske under licensens giltighetstid på grund av force majeure.

6 Svaret på den första frågan blir därför att artiklarna 2.1 och 15.4 i kommissionens förordning (EEG) nr 1373/70 inte skall förstås så, att förlust av en importlicens automatiskt medför att den skyldighet att importera som följer av licensen bortfaller.

Den andra frågans första delfråga

7 Den andra frågans första delfråga går ut på om förlusten av licensen utgör ett fall av force majeure enligt artikel 18 i kommissionens förordning nr 1373/70 .

8 Då begreppet force majeure inte har samma innehåll inom de olika rätts- och tillämpningsområdena skall innebörden av detta begrepp fastställas med hänsyn till den rättsliga ram inom vilken det skall gälla.

Den tolkning av begreppet force majeure som används i den omtvistade förordningen skall ta hänsyn till den särskilda karaktären hos de offentligrättsliga relationerna mellan importörerna och den nationella förvaltningen, liksom till denna förordnings syften.

Av dessa syften och av ifrågavarande förordningars nu gällande bestämmelser framgår att begreppet force majeure inte är begränsat till fall av absolut omöjlighet.

9 Det allmänintresse som kräver en så noggrann överblick som möjligt av importens utveckling i de enskilda medlemsstaterna och gör det berättigat att ställa krav på säkerhet vid beviljande av en importlicens, måste förenas med det likaledes allmännyttiga intresset att inte hindra handeln mellan staterna genom alltför stränga förpliktelser.

Hotet om förlust av säkerheten syftar till att uppmuntra de importörer som innehar licens till att respektera importskyldigheten och att på så vis säkerställa den noggranna överblick över importens utveckling som krävs i enlighet med det redan nämnda allmänintresset.

Därav följer att en importör som har handlat med nödvändig omsorg i princip är befriad från skyldigheten att importera när han på grund av omständigheter utanför hans kontroll inte kunnat genomföra importen inom fastställda frister.

10 Svaret på den andra frågans första delfråga blir följande. I enlighet med artikel 18 i förordning nr 1373/70 utgör förlusten av en sådan importlicens ett fall av force majeure när den inträffat trots att licensinnehavaren har vidtagit alla de försiktighetsåtgärder som man rimligtvis kan förvänta sig av en försiktig och omsorgsfull affärsman.

Den andra frågans andra delfråga

11 Denna fråga går ut på om en normalt omsorgsfull affärsman fullgör sin skyldighet att vara noggrann i sin verksamhet inom gemenskapen när han sänder en licens med vanligt brev.

12 Denna fråga syftar till att fastställa vilken grad av noggrannhet man rimligtvis kan förvänta sig av en omsorgsfull affärsman.

I avsaknad av tillämpliga gemenskapsföreskrifter ankommer det på den nationella domstolen att avgöra om en affärsman med hänsyn till omständigheterna handlat med nödvändig omsorg.

Det rör sig inte om en tolkningsfråga utan om en fråga om tillämpning som är förbehållen den nationella domstolen.

13 Svaret blir alltså att det är den nationella behöriga domstolens sak att med beaktande av alla faktiska omständigheter som affärsmannen befunnit sig i avgöra om licensinnehavaren handlat som en försiktig och omsorgsfull affärsman.

Den andra frågans tredje delfråga

14 Denna fråga, slutligen, går ut på om det är tillåtet att ge in en ansökan i enlighet med artikel 18.1 i förordning nr 1373/70 efter utgången av licensens giltighetstid.

15 Bestämmelserna i artikel 18.1 rör en ansökan om förlängning av licensens giltighetstid och en ansökan om upphävande av import- eller exportskyldigheten samt frisläppande av säkerheten.

I samma punkt förutses uttryckligen att en sådan förlängning kan ske också efter utgången av licensens giltighetstid men sägs inget om upphävande av import- eller exportskyldigheten och om frisläppande av säkerheten.

Då förlusten av en licens kan inträffa kort före utgången av giltighetstiden för denna licens kan importören vara ur stånd att lämna in sin ansökan innan licenstiden går ut.

Det är också möjligt att importören inte får vetskap om förlusten förrän efter den tidpunkten.

Eftersom inget sägs i texten är det därför tillåtet att lämna in en sådan ansökan efter utgången av licensens giltighetstid.

16 Svaret på den andra frågans tredje delfråga blir följaktligen ja.

Rättegångskostnader

17 De kostnader som förorsakats Europeiska gemenskapernas kommission, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla.

Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

I målet har domstolen

beaktat rättegångshandlingarna,

hört referentens rapport,

hört de muntliga yttrandena från Europeiska gemenskapens kommission och parterna i målet,

hört generaladvokatens förslag till avgörande,

beaktat Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen, särskilt artikel 177 i detta,

beaktat kommissionens förordning (EEG) nr 1373/70 av den av den 10 juli 1970, särskilt artiklarna 2.1, 15.4 och 18 i denna,

beaktat protokollet om stadgan för Europeiska ekonomiska gemenskapens domstol, särskilt artikel 20 i denna,

beaktat rättegångsreglerna för Europeiska gemenskapernas domstol.

Mot den bakgrunden och på ovan angivna grunder beslutar

DOMSTOLEN

- angående de frågor som genom beslut av den 27 juni 1973 förts vidare av Verwaltungsgericht i Frankfurt am Main - följande dom:

1) **Artiklarna 2.1 och 15.4 i kommissionens förordning (EEG) nr 1373/70 skall inte förstås så, att förlusten av en importlicens automatiskt medför att den importskyldighet som följer av licensen bortfaller.**

2) **Förlusten av en importlicens utgör ett fall av force majeure i enlighet med artikel 18 i förordning nr 1373/70 när den inträffat trots att licensinnehavaren har vidtagit alla de försiktighetsåtgärder som man rimligtvis kan förvänta sig av en försiktig och omsorgsfull affärsman.**

3) **Det är den behöriga nationella domstolen som utifrån de faktiska omständigheter som affärsmannen befunnit sig i skall bedöma om licensinnehavaren handlat som en försiktig och omsorgsfull affärsman.**

4) **En ansökan enligt artikel 18.1 i förordning nr 1373/70 får göras även efter utgången av licensens giltighetstid.**

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 30 januari 1974.

Lecourt Sørensen Monaco

Mertens de Wilmars Pescatore Kutscher Ó Dálaigh

Luxemburg den 30 januari 1974.

A. Van Houtte
Justitiesekreterare

R. Lecourt
Ordförande